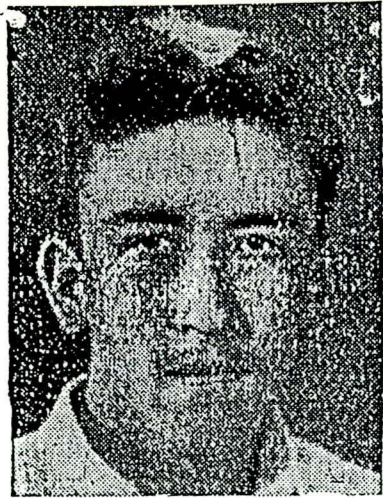

ערמוני יזהר

בן גדליהו ויהודית. נולד ב-3.8.1929 בירושלים. למד בגימנסיה העברית ברחביה והיה תלמיד טוב ומסודר. בגיל 7-8 התחיל לחבר שירים. כן חיבר תווים למנגינות ששמע, ול"בר-מצוה" שלו רשם את מנגינת ההפטרה בתווים ונגינה בחליל. נטה לעבודות יד ובנה מיקרוסקופים, טורבינה של קיטור, אוירונים וכו'. מוגויות משקפים התקין טלסקופ. התמסר לתנועת הצופים, הדרך

בה והיה אהוב מאד על חניכיו. כשנוקק למוצג בשביל תערוכת-צופים הלך למערת צדקיהו ומאבני המקום פסל כלים שונים (מאפרה מעשה ידיו הגיש לקבוצת "החלוץ", אשר אתה עלה אביו לארץ, במלאות 25 שנים לעלייתם). כשהיה זקוק לכסף בשביל איזה מפעל בתנועה, הבטיח לו אביו שילינג בעד כל פרק חג"ך שילמד בעל-פה והוא למד ט"ו פרקים בשבוע אחד. רוב זמנו מסר ללימודים, הכנת הצגות, כתיבת מערכונים למסיבות וכו'. בגיל 15 נעשה פעיל ב"הגנה". היה גבה-קומה (1.85 מ') ונראה בוגר יותר מכפי שנותיו. בימי הכיבוש של שלטון המנדט נעצר על-ידי אנגלי ששאל מה ששאל נספג ממנו סטירת לחי. בנכונות להקרבה ראה ביטוי אמיתי לעם החי בארצו. "לא תהיה לנו מדינה אם העם לא ידע להקריב את מבחר בניו" — כתב בחיבורו. בתחילת שנת תש"ח, אחר סיום המגמה הריאלית בגימנסיה, יצא להכשרה בפלמ"ח. הוריו דיברו על לבו כי יתגייס לנוטרות ובשעות המנוחה יקרא וילמד (הוא התכוון להיכנס לטכניון), אך הוא ענה: "זו השתמטות. ובכלל איני אוהב מדים", ויצא לדפנה. עבד בבריכת הדגים של הקיבוץ, בסלילת כביש ללהבות-הבשן ובהנחת צינורות-השקאה.

כשפרצה מלהמת-השורר לא שם לבו לשיבושי הדרכים, קיבל חופשה ונסע להתראות עם הוריו, אך הדרך לירושלים כבר נסגרה, והוא שב לתל-חי. נחשב לרגם הטוב ביותר בגליל בכיוון ויריה. ביי"א בניסן תש"ח (20.4.1948) השתתף בקרב על גבעת-יושע. משלושת המקלענים שהופקדו לחפות על התקפת היחידה נפלו שנים, ויזהר נשאר יחיד. למרות הוראת-הנסיגה הוסיף לחפות על נסיגת חבריו ועל-ידי כך הצליחה היחידה לאסוף את מרבית הפצועים. גם לאחר זאת לא נסוג והוסיף להגן בנשקו על שאר הפצועים עד שנפצע ונפל. אחרי חודש, עם כיבוש המבצר, הובא לקבורה עם יתר חבריו בקבר-אחים בגבעת-יושע. על מעשהו הוענק לו אות-הגבורה (בכ" בתמוז תש"ט) מאת ראש הממשלה דניל בן-גוריון ונשיא המדינה ד"ר חיים ויצמן. וזו לשון התעודה: "משלושת המקלעים אשר הופקדו לחפות על התקפות היחידה נפלו שנים, ו-9562 הטוראי ערמוני יזהר נשאר יחיד. באומץ-לב ובלו הפגה הוסיף לחפות על חבריו. על-ידי כך עלה בידי היחידה לאסוף משדה-הקרב את מרבית הפצועים. גם לאחר זאת לא נסוג אלא הוסיף להגן בנשקו על שארית הפצועים במנעו את האויב מקרב אליהם, עד אשר נפגע ונפל חלל בשדה-הקרב. על מעשה זה ניתן לו אות-הגבורה — אות-ההצטיינות הנעלה ביותר אשר לצבא ההגנה לישראל". לפי התלשט מועצת עיריית ירושלים מיום כ"ו בתמוז ונשי"ב נקרא הרחוב על-ידי בית הולדתו של יזהר בשם "מבוא יזהר".

הַהוֹרִים

אֵין חֲרוֹת נִתְּנָה אֶלָּא נִטְלָה

לפני ימים מספר ראיתי תמונה בתוך חוברת תמונות, שהוצאה מטעם קרן היסוד. התמונה — עץ-תאנה, שצמח מתוך גוש-אבן של מצבה עתיקה. עץ-התאנה התחיל לצמוח בתוך סדק קטן, שנתהווה במצבה, ובמשך הזמן נעשה צר לו המקום, ואז התחילה מלחמה בין העץ והאבן עד שהאבן נתבקעה ולעץ ניתן מקום לפרוח ולשגשג.

וכמה מאלפת תמונה זו. היא מגלה את נצחון שאיפת החופש של העץ החלש על הכוח של סדן-האבן האדיר. חוקים אלה של הכרח נטילת החופש בכוח קיימים גם אצל בני-אדם.

עם קטן ומשועבד לעולם לא יזכה לחופש, אם הוא עצמו לא יפעל בכיוון זה. העם המשועבד לעולם לא יתן את החופש מתוך רצון טוב, אלא אם כן יהיה אנוס לעשות כך.

יש שאדם יתן חופש לעבדו, או יקרא דרור לחי הכלוא אצלו, רק מתוך רחמים והשתתפות בצער הסובל. אבל ביחסי מדינות בינן לבין עצמן, מקום שם קובע השכל הקר וההגיון חסרי-הרחמים של מדינאים, לא מתוך חמלה יינתן חופש לעם סובל אלא מתוך אונס. הדוגמאות לכך רבות הן.

שנים הם הגורמים להתמרדות עם קטן נגד משעבדו, אולם שנים אלה הם אחד למעשה: עם מתמרד בגלל דיכוי-יתר — וייתכן שיהיה דתי, כגון מרד החשמונאים, וייתכן שיהיה גופני — כגון מחנות הקזקים והאיכרים המתמרדים שבזרמם סחפו והרסו את יסודותיה הרופפים של הממלכה הפולנית. ויש התמרדות אחרת — מתוך שאיפה לחופש, שאינה נגרמת על-ידי דיכוי רוחני או גופני, אלא מתוך אידיאלים ושאיונות נעלות, או מתוך שאיפה לעזור לאחים נדכאים הרוצים לעלות גם הם ולהיעזר, אולם מעכבים ביד העוזרים בגלל חשש ופחד איולי.

כפי שאמרתי, שנים אלה אחד הם למעשה, ומקרים של שאיפה לחופש בלא דיכוי גופני או רוחני נדירים מאד. לרוב באה שאיפה לחופש מתוך השפלת עם או קיבוץ של יחידים. אך יש שהמושפלים מבקעים את הגוף הלוחץ ויוצאים לחופש כאותו עץ-התאנה הנזכר.

ובפנותנו לעצמנו נשאל: מה היו זמה הם הגורמים להתמרמרותנו ולתסיסה בינינו?

הצהרת בלפור ניתנה לנו, אולם לא מתוך השתתפות ויחס כלשהו לעם מפורד וסובל, אלא מתוך אינטרסים של בריטניה במזרח הקרוב; מתוך אונס, כדי לרכוש את לב היהודים שנמצאו אז בארץ ושעזרו לבריטים בריגול. אנו רואים שהצהרה ניתנה מתוך התחשבות בריטניה במצבה-היא ולא במצבנו-אנו. אך הצהרה זו שניתנה לא קוימה, ולאכזבתנו הגדולה התחמקו מדינאי בריטניה מקיומה על-ידי סיבוכים וסכסוכים שהם גרמו להם. ועתה הוטל עלינו ליטול לנו בכוח את החירות שהובטחה לנו רשמית.

אנו רואים איפוא שלעולם אין החירות ניתנת. החירות שקיבלו עמים מדוכאים תמיד ניטלה על-ידיהם, ולעולם לא ישיג עם את חירותו, אם לא יהיה מוכן להקריב למענה את מבחר בניו, מתוך הכרה שאת חירותו ישיג אך ורק בזמנתו-שלו.

אדר א' תשי"ו.

לִקְחַ עֵתָלִית

הידיעה עברה כברק את כל הישוב, הכל, כגדולים כקטנים, נתמלאו מתיחות, כאשר הגיעה הידיעה על „שחרור“ מאתים מעפילים, — אלה שברחו, כל עוד נפשם בם, מארצות החושך, ועם בואם למולדתם נכלאו, בגלל חוק אוילי וחסר תבונה, בין גדרי התיל הדוקרני, שהזכירו להם את ימי יסוריהם באירופה הנאצית. יש מבין האומללים הללו שדעתם נטרפה עליהם, כאשר ראו את עצמם כלואים שוב בין גדרי התיל הדוקרני, שמהן ברחו מתוך סכנת-נפש ותקוה לבלי שוב אליהן ולבלי ראותן עוד.

כעת נודע, כי עיקר הפעולה הנועזה אורגן מבפנים, מבין המעפילים עצמם. הם באו בקשר סודי עם כוחות הישוב מבחוץ וביצעו את הפעולה, שנסתיימה בהצלחה גמורה ללא התנגשות עם כוחות מזוינים.

מה זה בא ללמדנו? כי פעולה המתארגנת מתוך אחדות מחשבה והסכמה הדדית משפיעה תמיד השפעה רצויה גם עלינו וגם על מתנגדינו.

הבחורים הנועזים הצליחו לעבור בלי כל אבידות בנפש בגלל תכנית מחושבת יפה. היתה אמנם אבידה אחת, של שוטר בריטי, אבל היא לא היתה בפעולה העיקרית אלא בפעולה צדדית: פלוגת השהיה של בחורינו קיבלה פקודה לסגור את הכביש המוביל לעתלית ולעכב בו את התנועה. והנה באמצע ביצוע הפעולה של השחרור נראתה על הכביש מכונית-משטרה דוהרת בכיוון עתלית. וכאן, מתוך שיקול-דעת והתחשבות במצב, השתמשו הבחורים בנשק והצליחו לעכב את המכונית. אמנם, היתה אבידה אחת, אבל אבידה זאת מנעה רבות אחרות אילו הגיעה המכונית לעתלית והיתה מפתיעה את הבחורים באמצע ביצוע הפעולה.

הפעולה הזאת יש בה לקח לקטני-אמנה מבין בני הישוב, שאינם מאמינים ואינם רוצים להאמין בכוחנו המוסרי והגופני. הם טוענים, כי ראשי-הישוב, מדברים גבוהה-גבוהה, אולם כשיגיעו הדברים לכלל מעשים לא יימצאו האנשים ולא יהיה הכוח הדרוש, והנה באות העובדות ומטפחות על פניהם: נמצאו האנשים ונמצא הכוח לבצע את הפעולה הזאת שהראתה את עמדת הישוב העברי בכל הארץ לא רק להלכה אלא גם למעשה.

ומהו הלקח שבפעולה זו למתנגדינו ? הנה זהו : על אף כל הפקודות, הגזירות וה"ספרים" למיניהם יישאר הישוב איתן בעמדתו. אנו לא ניחת מפני כל. נקריב קרבנות, אם יידרשו, כדי להשיג את מטרטנו, ולו גם נצטרך לעמוד במלחמה תמידית נגד השלטונות בארץ. אנו נעמוד בתוקף על שלנו ולא נוותר. ועוד מקרה אחד קרה באותו יום: כאשר דבר השחרור נודע בחיפה, ושהמשוחררים נמצאים ביגור ובבית-אורן, עזבו תושבי חיפה כאיש אחד את מקומות-עבודתם — האומן את סדנתו, הפועל את מקום עבודתו, החנוני את חנותו, ואפילו

התלמידים הבוגרים את בתי-ספרם — וכולם נהרו לקיבוצים, בהם נקלטו המשוחררים. הם החליטו להגן בגופותיהם על אחיהם היקרים !

ידעו מתנגדינו ויראו כל עמי העולם, כי לא רק קומץ בחורים החליט לשחרר את המעפילים אלא הישוב כולו החליט זאת ועמד מאוחד, ללא כל זרמים ומפלגות, מאחורי גבם של בחוריו הגיבורים, שהסתכנו כדי להציל את אחיהם מחרפת ההסגר בארצם הם. ידעו ויראו-נא זאת כולם !
חשון תש"ו.